

تأثیر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی و عملکرد پایداری بر بهبود کیفیت حسابرسی

■ مهدی فیضی^۱

■ عباسعلی پورآقاچان سرحمای^۲

■ سید حسین نسل موسوی^۳

چکیده

برخی از شرکت‌ها علاوه بر افشای حداقل اطلاعات براساس استانداردهای مربوط و سایر قوانین و مقررات، به افشای اضافی اطلاعات به صورت اختیاری نیز می‌پردازند. افشای اختیاری یا افشای اخلاقی، افشایی است که شرکت‌ها علاوه بر الزامات افشای اجباری انجام می‌دهند. افشای اطلاعات همواره از مهمترین عوامل کاهش مشکلات نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی می‌گردد. علاوه بر این، اتخاذ سیاست‌های مبتنی بر شفافیت و افشای اطلاعات یکی از عوامل بسیار مهم در فرآیند حاکمیت شرکتی مطلوب و بهینه می‌باشد. یکی از مهمترین معیارهای شفافیت شرکت‌ها در عصر حاضر، توجه به مسائل اجتماعی، توسعه پایدار و پایداری است. در این راستا، در مطالعه حاضر به بررسی چگونگی ارتباط ابعاد افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی با عملکرد پایداری شرکت‌ها و تأثیر آن‌ها بر کیفیت حسابرسی پرداخته شد. جامعه آماری این پژوهش، شامل تمامی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از سال ۱۳۸۸ لغایت سال ۱۳۹۷ بوده و نمونه مورد بررسی، از طریق روش حذف سیستماتیک از جامعه آماری، انتخاب شد. با توجه به شرایط معین، تعداد ۱۱۲ شرکت به عنوان نمونه آماری این پژوهش، انتخاب شدند. گفتنی است با طراحی مدل‌های رگرسیونی چندمتغیره به آزمون فرضیه‌های تدوین شده پرداخته شد. نتایج بررسی‌ها نشان داد که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی و ابعاد آن موجب تقویت عملکرد پایداری و بهبود کیفیت حسابرسی شرکت می‌گردد.

کلمات کلیدی: افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی، عملکرد پایداری، کیفیت حسابرسی.

۱. دانشجوی دکترای حسابداری، گروه حسابداری، واحد قائم‌شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائم‌شهر، ایران

۲. دکترای حسابداری و عضو هیات، گروه حسابداری، واحد قائم‌شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائم‌شهر، ایران. نویسنده مسئول. پست الکترونیک: abbas_acc46@yahoo.com

۳. دکترای حسابداری و عضو هیات علمی، گروه حسابداری، واحد قائم‌شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائم‌شهر، ایران

مقدمه

مدیران شرکت‌های ایرانی تمایلی به افشای اطلاعات مربوط به هزینه‌های اجتماعی سازمان خود ندارند که این مسأله می‌تواند به دلایلی از جمله فقدان چارچوب گزارشگری مناسب و جامع، فقدان استاندارد مربوط به افشاء این اطلاعات و غیره باشد. همچنین طبق مفاهیم نظری گزارشگری مالی ایران، صورت‌های مالی با مقاصد عمومی است و در راستای رفع نیازهای مشترک اطلاعاتی طیف وسیعی از استفاده‌کنندگان تهیه و ارائه می‌شود (کمیته تدوین استانداردهای حسابداری، ۱۳۹۷) در حالی که پایین بودن سطح افشاء ابعاد غیرمالی در شرکت‌های ایرانی، نشان دهنده شکاف وضعیت موجود از انتظارات ذینفعان است. بنابراین تدوین الزامات و استانداردهای مناسب برای گزارشگری عملکرد پایدار و افشاء غیرمالی در گزارش‌های شرکت‌ها، برای پاسخگویی به انتظارات ذینفعان در بازار سرمایه ایران ضروری است (برزگر، ۱۳۹۳). افشای داوطلبانه معمولاً شامل اطلاعات در مورد استراتژی شرکت، مسائل رقابتی، فعالیت‌های تولیدی، استراتژی‌های بازاریابی و مسائل مربوط به سرمایه انسانی است. کیفیت افشای اطلاعات حسابداری، از عوامل مؤثر در تعیین زمانبندی حسابرسی، مورد توجه گروه کثیری از عموم و استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری می‌باشد. در عمل انتظار حسابرس برای دریافت مستندات و شفاف‌سازی از سوی صاحبکار پس از صدور پیش‌نویس گزارش و تلاش صاحبکار برای توجیه نمودن حسابرس گویای ارتباط بین کیفیت اطلاعات ارائه شده به حساب‌برسان و تأخیر در زمان صدور گزارش حسابرسی می‌باشد، حتی با افزایش الزامات افشای اجباری، شرکت‌ها باز هم به فراهم کردن اطلاعات داوطلبانه ادامه می‌دهند. به این ترتیب، انگیزه چنین رفتارهایی توجه زیادی را به خود معطوف ساخته است که باعث جذاب شدن موضوع افشای داوطلبانه شده است. تحقیقات متعددی در داخل و خارج از کشور تا کنون به موضوع پایداری شرکت‌ها، عوامل مؤثر بر آن و همچنین عواقب و آثار آن پرداخته‌اند. گرچه پایداری و عملکرد پایداری، موضوعاتی محبوب در بین محققان ایرانی بوده‌اند، اما تاکنون نقش‌آفرینی افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی در عملکرد پایداری شرکت و تأثیر آن بر کیفیت حسابرسی، باتوجه به اثر تعدیل‌گر قدرت شرکت و ارائه مدلی برای این رابطه، مورد بررسی قرار نگرفته است. بنابر این ضرورت و باتوجه به توضیحات پیش‌گفته، در مطالعه حاضر تلاش می‌شود به این سوال پاسخ داده شود که آیا افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی موجب تقویت عملکرد پایداری شرکت و بهبود کیفیت حسابرسی می‌گردد؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

پایداری، توانایی یک سازمان برای تداوم قاطعانه فعالیت‌ها و اعمال اثرات آن بر سرمایه‌های محیطی، اجتماعی و انسانی در راستای مدیریت آن‌ها است. شرکتی که در راستای پایداری جهت‌دهی شده است، شرکتی است که در طول زمان از طریق مدیریت ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی عملکرد و فعالیت‌های خود، توسعه یافته است. بنابراین، عملکرد پایدار یک شرکت وابسته به پایداری روابط با ذینفعان خود است (سجادی و بنابی، ۱۳۹۳). طبق تحقیقات انجام

شده، یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های پیش روی سرمایه‌گذاران و شرکت‌ها در استفاده از اطلاعات مربوط به عملکرد پایدار، فقدان استانداردهای مربوطه و جامع است. چالش دیگر این است که در دوره بلندمدت و در یک افشاء جامع و یکپارچه، کدام یک از این ابعاد برای یک شرکت در جهت خلق ارزش برای سهامداران و ذینفعان اهمیت بیشتری دارد (ایکلز^۱ و همکاران، ۲۰۱۲) و موضوعات پایداری را باید بر اساس اهمیت آن‌ها طبقه‌بندی کرد، به طوری که شرکت‌هایی که رتبه‌بندی بالاتر در مورد موضوعات با اهمیت پایداری و همزمان رتبه‌بندی ضعیف در مورد موضوعات بی‌اهمیت پایداری دارند، بهترین عملکرد آینده را خواهند داشت (خان و همکاران، ۲۰۱۶). به عبارتی، شرکت‌هایی که عملکرد پایداری بهتری دارند، در طولانی‌مدت نسبت به هم‌تایان خود در بازار سهام و عملکرد حسابداری، بهتر عمل می‌کنند (ایکلز و همکاران، ۲۰۱۴). از سوی دیگر، افشای داوطلبانه، ارائه مزاد بر الزام قانونی اطلاعات است. مدیریت شرکت در فراهم کردن اطلاعات حسابداری و دیگر اطلاعات غیرمالی که باعث تسهیل و تأمین مناسب نیازهای استفاده‌کنندگان می‌شود، آزاد است. ممکن است شرکت‌ها به منظور محدود کردن برداشت نامطلوب سرمایه‌گذاران و ایجاد آگاهی در مورد چشم‌اندازهای آتی شرکت، دست به افشای داوطلبانه بزنند (بارث^۲ و همکاران، ۲۰۰۷). ارائه اطلاعات داوطلبانه مالی در مورد شناسایی، اندازه‌گیری و افشای اقلام حسابداری در صورت‌های مالی و همچنین اطلاعات غیرمالی در مورد استراتژی شرکت، مسائل رقابتی، فعالیت‌های تولیدی، استراتژی‌های بازاریابی و مسائل مربوط به سرمایه انسانی باعث جذب سرمایه‌گذاران می‌شود و به‌طور مؤثری به بهبود وضعیت مالی و چهره مدیریتی شرکت کمک می‌کند (باتریدیس و آلک ساکیس^۳، ۲۰۱۲). از دیگر نتایج افشای داوطلبانه، کاهش شرایط عدم اطمینان است که این نیز به نوبه خود، نیاز به نظارت بر فعالیت‌های مدیریت را کاهش می‌دهد و متعاقباً باعث کاهش هزینه‌های تأمین مالی و افزایش ارزش شرکت می‌شود (گیتزمن و ترومبتا^۴، ۲۰۰۳).

باتوجه به گسترش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و پیاده‌سازی آن در ایران، لازم به توضیح است که افشای اختیاری اطلاعات، سازوکار غیرمستقیمی است که به‌وسیله آن، استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی منافع را برای بازارهای سرمایه ایجاد می‌کنند. مدیران به‌طور معمول از افشای اختیاری به‌عنوان جایگزینی برای گزارشگری اجباری استفاده کرده و بدین‌وسیله، اطلاعات محرمانه عملکرد شرکت را به سرمایه‌گذاران انتقال می‌دهند (بالاکریشان^۵ و همکاران، ۲۰۱۲). پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، سبب افزایش کیفیت افشای اطلاعات مالی و کاهش ریسک برای سرمایه‌گذاران شده که از عوامل مؤثر در تعیین زمانبندی حسابرسی و مورد توجه گروه کثیری از عموم و استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری

1. Eccles

2. Barth

3. Iatridis and Alexakis

4. Gietzmann and Trombetta

5. Balakrishnan

می‌باشد و در نتیجه سرمایه‌گذاران کوچک می‌توانند با سرمایه‌گذاران حرفه‌ای بهتر رقابت کنند، زیرا احتمال کمتری وجود دارد که سرمایه‌گذاران کوچک‌تر اطلاعات مالی را از محلی غیر از صورت‌های مالی دریافت کنند. در اثر افشای بیشتر اطلاعات، هزینه پردازش اطلاعات مالی برای سرمایه‌گذاران کاهش یافته و هزینه کمتر پردازش اطلاعات مالی سبب افزایش کارایی بازار می‌شود (بال^۱، ۲۰۰۶). شرکت‌هایی که از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری پیروی می‌کنند، اطلاعات بیشتری را نسبت به پیش‌بینی‌های مدیریت افشا کرده و در نتیجه تعداد صفحه‌های یادداشت‌های صورت‌های مالی را افزایش داده و اطلاعات بیشتری را نسبت به اقلام مقایسه‌ای سال‌های قبل، در گزارش‌های مالی افشا می‌کنند. با توجه به مجموع توضیحات ارائه شده و مبانی نظری مطرح شده، می‌توان انتظار داشت که بر پایه تئوری‌های افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی و مباحث مربوط به افشای اطلاعات اجتماعی و زمینه‌های توسعه استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی موجب تقویت عملکرد پایداری شرکت گردد. با این حال و علی‌رغم تأکید بر افشاء اطلاعات و مؤثر بودن نقش افشای اطلاعات غیرمالی بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار ایران (ودیدی و همکاران، ۱۳۹۱)، در تحقیقات داخلی گذشته، محققین به موضوع رابطه متقابل بین عملکرد پایدار و گزارشگری یکپارچه مالی و غیرمالی توجهی نکرده‌اند. در این رابطه، تائو و رضایی^۲ (۲۰۱۷) به بررسی افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی و ارتباط آن با عملکرد پایدار پرداختند. آنان به صورت دستی افشای غیرمالی داوطلبانه ۵۸۰ شرکت نمونه در چهار صنعت منتخب در ایالات متحده در مورد محصول، رقابت، صنعت، مشتریان، گرایش‌ها و داده‌های فنی را از گزارش‌های سالیانه‌شان در سال ۲۰۱۰، گردآوری کردند و دریافتند که محتوای اطلاعات و انگیزه‌های مدیریتی نقش مهمی در ارزیابی پیش‌آیندها و پس‌آیندهای افشای غیرمالی، ایفا می‌کنند. آنان با استفاده از رتبه‌های بدست آمده از پایگاه داده KLD برای ساختن عملکرد پایداری ESG، یک ارتباط دو طرفه بین افشاهای غیرمالی و عملکرد پایداری، مشاهده نمودند. لیز^۳ و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان سیگنال‌دهی از طریق گزارشگری پاسخگویی شرکت‌های امریکایی، با بررسی ۶۴۲ شرکت برای دوره زمانی پنج ساله منتهی به ۲۰۱۱ با استفاده از روش رگرسیون چندمتغیره اینگونه نتیجه گرفتند که شرکت‌ها اخبار و عملکرد خوب خود را به صورت داوطلبانه در قالب گزارش عملکرد پایدار گزارش می‌کنند تا خود را از رقابتی ضعیفشان متمایز نمایند.

انور خطیبی، برادران حسن زاده، متقی و تقی زاده (۱۳۹۸) به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی از دیدگاه گروه‌های مختلف پرداختند. آنان ۱۰ شاخص تخصص حسابرس در صنعت، شهرت حسابرس، استقلال حسابرس، تعداد کارها، درآمد سالیانه، امتیاز کنترل کیفیت، نسبت شرکا به کارکنان، تعداد حسابرسان رسمی تحت استخدام و تعداد کارکنان حرفه‌ای، برای سنجش کیفیت حسابرسی انتخاب نمودند. نتایج بیانگر آن است که تفاوت

1. Ball

2. Rezaee and Tuo

3. Lys

معناداری بین گروه‌های مختلف در خصوص ارتباط بین شاخص‌های کیفیت حسابرسی و کیفیت گزارشگری وجود دارد.

حساس یگانه و همکاران (۱۳۹۷) به ارزیابی مدل عملکرد پایداری کسب و کار در ایران پرداختند. یافته‌های حاصل از ۱۰۸ پرسشنامه با استفاده از روش تحلیل عاملی تاییدی نشان می‌دهد که بین عملکرد پایداری مالی و غیر مالی ارتباط متقابل وجود دارد. سایر یافته‌های تحقیق آنان نشان می‌دهد که اجباری شدن رویکرد عملکرد پایداری کسب و کار و سالانه بودن دوره تناوب آن مورد قبول بیشتر خبرگان است.

معصومی، صالح نژاد و ذبیحی زرین کلایی (۱۳۹۷) به بررسی شناسایی متغیرهای موثر بر گزارشگری پایداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند که تعداد ۱۳۰ شرکت به عنوان نمونه انتخاب گردید. نتایج آزمون فرضیه‌ها بیانگر این است که متغیرهای اندازه شرکت، نقدینگی، سهامداران نهادی و دوگانگی وظایف مدیر عامل بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معنادار دارند. همچنین سه متغیر عمر شرکت، دارایی‌های نامشهود و استقلال هیئت مدیره بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری ندارد.

موحدی، کاظمی و صراف (۱۳۹۷) به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر سطح افشای داوطلبانه اطلاعات در بازار سرمایه پرداختند. آنان با تجزیه و تحلیل داده‌های مربوط به ۹۲ شرکت به عنوان نمونه در دوره زمانی ۱۰ ساله بین سالهای ۱۳۸۶ الی ۱۳۹۵ به این نتیجه رسیدند که اندازه حسابرسی به طور مثبت و معنادار بر سطح افشای داوطلبانه تأثیر گذار است. همچنین تخصص در صنعت حسابرسی، بر سطح افشای داوطلبانه تأثیر مثبت و معنادار دارد و از سوی دیگر دوره تصدی حسابرسی نیز تأثیر مثبت و معنادار بر سطح افشای داوطلبانه اطلاعات دارد.

تابلی، مرادزاده، کاشی، دروهی، حسینی طباطبایی (۱۳۹۷) در بررسی تأثیر کیفیت افشا و افشای داوطلبانه بر عدم تقارن اطلاعاتی در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. آنان نمونه‌ای مشتمل بر ۸۴ شرکت را بین سالهای ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ مورد آزمون قرار دادند و از سه معیار تفاوت قیمت پیشنهادی خرید و فروش، نقدشوندگی سهام و خطای پیش‌بینی استفاده نمودند. یافته‌های پژوهش حاکی از وجود رابطه معنادار بین کیفیت افشا و افشای داوطلبانه اطلاعات با نقدشوندگی سهام می‌باشد ولی رابطه معنادار بین افشای داوطلبانه با خطای پیش‌بینی و تفاوت قیمت پیشنهادی خرید و فروش مشاهده نشد.

کاشانی پور، جندقی، رحمانی (۱۳۹۷) به بررسی رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی با افشاء اطلاعات پایداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. آنان ۹۲ شرکت را به عنوان نمونه در بازه زمانی ۱۳۸۹-۱۳۹۳ انتخاب نمودند که نتایج حاصل از تخمین مدل نشان می‌دهد که شرکت‌هایی که مدیریت سود انجام می‌دهند از اطلاعات پایداری به عنوان جایگزینی برای کیفیت پایین گزارشگری استفاده می‌کنند.

نقدی و کردلر (۱۳۹۵) به بررسی تأثیر ویژگی‌های شرکت بر میزان افشای اختیاری در گزارشگری سالانه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. آنان ۲۰۳

شرکت برای دوره دو ساله ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۲ را با استفاده از تحلیل ضرایب رگرسیون استفاده نمودند و نتیجه گرفتند از میان ویژگی‌های مالی و غیرمالی در حوزه افشای اختیاری، فقط اندازه شرکت رابطه مثبت و معناداری با سطح افشای اختیاری دارد و دیگر متغیرها مانند عمر شرکت، سودآوری، نقدینگی، اهرم و اندازه موسسه حسابرسی رابطه معناداری با سطح افشای اختیاری ندارند. سرلک و محمدی (۱۳۹۴) به بررسی رابطه بین ویژگی‌های مالی و غیرمالی شرکت با کیفیت افشای اجباری و اختیاری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. آنان تعداد ۱۵۳ شرکت در بین سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۱ را به‌عنوان نمونه با استفاده از رگرسیون چندگانه و داده‌های تلفیقی مورد بررسی قرار دادند و دریافتند که بین کارایی مدیریت، نقدینگی شرکت، سودآوری، اهرم مالی و میزان دارایی‌های ثابت با کیفیت افشای اجباری رابطه مثبت و بین رقابت در بازار محصول و کیفیت افشای اجباری رابطه منفی وجود دارد. همچنین بین ساختار هیئت مدیره، نقدینگی شرکت، اندازه، سودآوری، اهرم مالی و میزان دارایی ثابت با کیفیت افشای اختیاری رابطه مثبت و بین مالکیت اعضای هیئت مدیره و کیفیت افشای اختیاری رابطه منفی وجود دارد.

حاجیان، انواری رستمی، رحمانی و آذر (۱۳۹۴) به بررسی عوامل موثر بر سطح افشای اطلاعات شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۱ با استفاده از رگرسیون چند متغیره پرداختند که نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان می‌دهد که رابطه معناداری بین اندازه شرکت، اهرم مالی و سن شرکت با سطح افشای اطلاعات وجود ندارد.

محمودی، هادیان و فلاح عابد (۱۳۹۴) به بررسی تأثیر سطح کیفیت افشای اختیاری معیارهای عملکرد مالی و غیر مالی بر پیش‌بینی سود پرداختند. آنان ۱۱۸ شرکت را به‌عنوان نمونه در بازه زمانی ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۳ انتخاب نمودند و به ارزیابی عملکرد با استفاده از تحلیل محتوا به این نتایج رسیدند که میان افشای معیارهای موثر ارزیابی عملکرد و صحت پیش‌بینی سود و همچنین میان افشای معیارهای ارزیابی عملکرد غیر مالی و صحت پیش‌بینی سود رابطه معنادار وجود دارد. کمالیان، عبادی و حیدری خورمیزی (۱۳۹۴) به بررسی تأثیر متغیرهای مالی و غیر مالی بر کیفیت افشاء در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از بین ۹۱ شرکت به‌عنوان نمونه در دوره زمانی بین سال‌های ۱۳۸۶ الی ۱۳۹۰ با استفاده از آزمون‌های آماری پرداختند که یافته تحقیق بیانگر آن است که متغیرهای مالی نظیر بازده داراییها و نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری و نسبت بدهی بر کیفیت افشاء تأثیر معناداری دارد و متغیرهای غیرمالی از قبیل تعویض مدیر عامل شرکت در طول سال و نوع موسسه حسابرسی بر کیفیت افشاء بی تأثیر می‌باشد.

خواجوی و علیزاده (۱۳۹۲) به بررسی اثرات سطح افشای داوطلبانه بر عدم تقارن اطلاعاتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند، آنان تعداد ۱۲۲ شرکت در بین سال‌های ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۰ را به‌عنوان نمونه انتخاب نمودند و برای اندازه‌گیری متغیر سطح افشای داوطلبانه از چک لیست بوتوسان (۱۹۷۱) شامل ۷۱ شاخص در شش بخش کلی استفاده شد و یافته‌های تحقیق نشان داد که بین سطح افشای داوطلبانه و عدم تقارن اطلاعاتی رابطه معناداری

وجود ندارد.

ستایش و کاظم نژاد (۱۳۹۱) در تحقیق شناسایی و تبیین عوامل موثر بر کیفیت افشای اطلاعات شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ۱۴۹ شرکت در دوره زمانی ۱۳۸۲ الی ۱۳۸۷ را مورد بررسی قرار دادند. نتایج رگرسیونی حاکی از آن است که کیفیت افشاء رابطه مستقیم و معناداری با سابقه، نقدینگی، سودآوری و اندازه موسسه حسابرسی و همچنین رابطه معکوس و معناداری با اهرم مالی و مالکیت خانوادگی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.

شفافیت و افشای اطلاعات شرکتهای را می توان به عنوان مکانیزمی در حمایت از حقوق سرمایه گذاران خارجی در نظر گرفت و این امر سبب می شود تا عدم تقارن اطلاعاتی کمتری بوجود آید و هزینه نمایندگی کم شود. عدم تقارن اطلاعاتی دارای پیامدهای نامطلوبی از قبیل افزایش هزینه های معاملات، ضعف بازار، نقدشوندگی پایین و به طور کلی کاهش سود حاصل از معاملات در بازار سرمایه خواهد بود (دوانی، معینی، ۱۳۸۶). کیفیت بالای حسابرسی به بهبود افشای داوطلبانه گزارش های سالانه کمک می نماید (چالمر و گادفری، ۲۰۰۷). به عنوان بخشی از نظریه نمایندگی، حسابرسان مستقل به محدود شدن دستکاری توسط حسابداری توسط مدیران و در نتیجه کاهش هزینه های نمایندگی کمک می نماید (فاما، ۱۹۸۰).

حسابرسان علاوه بر اینکه میزان اطلاعات افشا شده را تحت تاثیر قرار داده و موجب افزایش آن می شوند، به طور میانگین، کیفیت اطلاعات افشا شده را نیز بهبود خواهند بخشید (بوشمن و همکاران، ۲۰۰۴). در بررسی تاثیر برخی ویژگی های کیفیت حسابرسی (اعتبار حسابرسان و تخصص در صنعت حسابرسان) به سطح افشای داوطلبانه در گزارشگری سالانه که با تجزیه و تحلیل داده های پانل از طریق نمونه ای از ۲۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تونس در دوره ۲۰۰۹ الی ۲۰۰۱ پرداختند که نتایج نشانگر این موضوع بود که تخصص در صنعت حسابرسان و اعتبار حسابرسان، سطح افشای داوطلبانه را بهبود می بخشد (احمدی و بوری، ۲۰۱۷).

فرضیه های پژوهش

افشای داوطلبانه، به صورت هرگونه اطلاعات مالی و غیرمالی افشا شده توسط مدیریت، فراتر از گزارش های مالی اجباری، تعریف می شود (دهالیوال^۱ و همکاران، ۲۰۱۱). افشاهای داوطلبانه می توانند شامل افشای اطلاعات استراتژیک (محصول، رقابت، مشتریان)، اطلاعات مالی (پیش بینی درآمد مدیریت، قیمت سهام) و اطلاعات غیرمالی (عملکرد پایداری محیطی، اجتماعی و حاکمیتی) باشند (لی و یانگ^۲، ۲۰۱۶). پژوهش های گذشته نشان می دهند که افشای داوطلبانه می تواند نقدشوندگی سهام را بهبود بخشد، هزینه سرمایه را کاهش دهد، واسطه گری اطلاعات را افزایش دهد و کیفیت درآمدها را بهبود بخشد (یانگ^۳، ۲۰۱۲). وسعت و نوع افشاهای داوطلبانه

1. Dhaliwal

2. Li and Yang

3. Yang

به هزینه‌های مرتبط به افشا (ژانگ^۱، ۲۰۰۱)، حاکمیت شرکتی (هو و وونگ^۲، ۲۰۰۱)، پیشینه و مشخصات فردی مدیران اجرایی (بامبر^۳ و همکاران، ۲۰۱۰) و عملکرد پایداری (خان^۴ و همکاران، ۲۰۱۶) بستگی دارد. بنابراین، یکی از مهمترین معیارهای شفافیت شرکت‌ها در عصر حاضر، توجه به مسائل اجتماعی، توسعه پایدار و پایداری است در این راستا، در مطالعه حاضر به بررسی چگونگی ارتباط ابعاد افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی با عملکرد پایداری شرکت‌ها پرداخته می‌شود. باتوجه به توضیحات ارائه شده و ابعاد گوناگون افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی، فرضیه‌های مطالعه حاضر به صورت زیر بیان می‌شوند:

۱- افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی موجب تقویت عملکرد پایداری شرکت و بهبود کیفیت حسابرسی می‌گردد.

۱-۱- افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی آینده‌نگر موجب تقویت عملکرد پایداری و بهبود کیفیت حسابرسی شرکت می‌گردد.

۲-۱- افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی گذشته‌نگر موجب تقویت عملکرد پایداری و بهبود کیفیت حسابرسی شرکت می‌گردد.

۳-۱- افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر محیط پیرامون شرکت موجب تقویت عملکرد پایداری و بهبود کیفیت حسابرسی شرکت می‌گردد.

۴-۱- افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر فشردگی رقابت در صنعت موجب تقویت عملکرد پایداری و بهبود کیفیت حسابرسی شرکت می‌گردد.

۵-۱- افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر روندهای شرکت موجب تقویت عملکرد پایداری و بهبود کیفیت حسابرسی شرکت می‌گردد.

۶-۱- افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر محیط شرکت موجب تقویت عملکرد پایداری و بهبود کیفیت حسابرسی شرکت می‌گردد.

۷-۱- افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر تولید شرکت موجب تقویت عملکرد پایداری و بهبود کیفیت حسابرسی شرکت می‌گردد.

۸-۱- افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر مشتریان موجب تقویت عملکرد پایداری و بهبود کیفیت حسابرسی شرکت می‌گردد.

۹-۱- افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر فناوری موجب تقویت عملکرد پایداری و بهبود کیفیت حسابرسی شرکت می‌گردد.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش، کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران طی سال‌های

1. Zhang
2. Ho and Wong
3. Bamber
4. Khan

- ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۷ می‌باشد و متشکل از شرکت‌هایی است که حائز معیارهای زیر باشند:

  ۱. در طول دوره پژوهش، تغییر در دوره مالی نداشته باشند.
  ۲. بیش از ۳ ماه وقفه معاملاتی نداشته باشند.
  ۳. جزء شرکت‌های فعال در حوزه فعالیت‌های سرمایه‌گذاری نباشند. به دلیل این که این شرکت‌ها از لحاظ ماهیت فعالیت، متفاوت بوده و درآمد اصلی آن‌ها حاصل از سرمایه‌گذاری است و وابسته به فعالیت سایر شرکت‌ها هستند، لذا ماهیتاً با سایر شرکت‌ها متفاوت می‌باشند و بنابراین، از نمونه مورد بررسی حذف خواهند شد.
  ۴. داده‌های مورد نیاز جهت متغیرهای تحقیق، در دوره زمانی ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۷، موجود باشند.
  ۵. دوره مالی آن‌ها منتهی به ۱۲/۲۹ هر سال باشد تا بتوان داده‌ها را در کنار یکدیگر و در صورت نیاز، به صورت پانلی به کار برد.

توجه به شرایط ذکر شده، منجر به انتخاب ۱۲۱ شرکت به عنوان نمونه آماری این پژوهش شد.

برای آزمون فرضیه‌ها از رگرسیون چندمتغیره استفاده می‌گردد. ضمناً برای بررسی معنادار بودن مدل رگرسیون از آماره F استفاده شده است. فرضیه صفر در آزمون F به صورت زیر است:

$$\begin{cases} H_0 : \beta_1 = \beta_2 = \dots = \beta_k = 0 \\ H_1 : \beta_1 \neq \beta_2 \neq \dots \neq \beta_k \neq 0 \end{cases}$$

که به وسیله آماره زیر صحت آن مورد بررسی قرار می‌گیرد:

$$F = \frac{ESS(K-1)}{RSS(N-k)}$$

مدل‌ها و متغیرهای پژوهش

برای آزمون فرضیه‌های تحقیق، از مدل‌های زیر استفاده می‌گردد (تائو و رضایی، ۲۰۱۷):

فرضیه اصلی:

$$CSP\_SCORE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 NDSCORE_{i,t} + \beta_2 BM_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 Growth_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_6 LOSS_{i,t} + \beta_7 EQ_{i,t} + \beta_8 ISSUE_{i,t} + \beta_9 INTAN_{i,t} + \beta_{10} Ent-Cost_{i,t} + \beta_{11} Inform\_Asy_{i,t} + \beta_{12} Inst\_Owner_{i,t} + AQI_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرضیه فرعی اول:

$$CSP\_SCORE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 F\_NDSCORE_{i,t} + \beta_2 BM_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 Growth_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_6 LOSS_{i,t} + \beta_7 EQ_{i,t} + \beta_8 ISSUE_{i,t} + \beta_9 INTAN_{i,t} + \beta_{10} Ent-Cost_{i,t} + \beta_{11} Inform\_Asy_{i,t} + \beta_{12} Inst\_Owner_{i,t} + AQI_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرضیه فرعی دوم:

$$CSP\_SCORE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 H\_NDSCORE_{i,t} + \beta_2 BM_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 Growth_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t}$$

$$+ \beta_f LOSS_{i,t} + \beta_v EQ_{i,t} + \beta_\lambda ISSUE_{i,t} + \beta_\alpha INTAN_{i,t} + \beta_1 Ent-Cost_{i,t} + \beta_{11} Inform\_Asy_{i,t} + \beta_{12} Inst\_Owner_{i,t} + AQ_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرضیه فرعی سوم:

$$CSP\_SCORE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 EAC\_NDSCORE_{i,t} + \beta_2 BM_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 Growth_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_f LOSS_{i,t} + \beta_v EQ_{i,t} + \beta_\lambda ISSUE_{i,t} + \beta_\alpha INTAN_{i,t} + \beta_1 Ent-Cost_{i,t} + \beta_{11} Inform\_Asy_{i,t} + \beta_{12} Inst\_Owner_{i,t} + AQ_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرضیه فرعی چهارم:

$$CSP\_SCORE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 ICI\_NDSCORE_{i,t} + \beta_2 BM_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 Growth_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_f LOSS_{i,t} + \beta_v EQ_{i,t} + \beta_\lambda ISSUE_{i,t} + \beta_\alpha INTAN_{i,t} + \beta_1 Ent-Cost_{i,t} + \beta_{11} Inform\_Asy_{i,t} + \beta_{12} Inst\_Owner_{i,t} + AQ_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرضیه فرعی پنجم:

$$CSP\_SCORE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 CT\_NDSCORE_{i,t} + \beta_2 BM_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 Growth_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_f LOSS_{i,t} + \beta_v EQ_{i,t} + \beta_\lambda ISSUE_{i,t} + \beta_\alpha INTAN_{i,t} + \beta_1 Ent-Cost_{i,t} + \beta_{11} Inform\_Asy_{i,t} + \beta_{12} Inst\_Owner_{i,t} + AQ_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرضیه فرعی ششم:

$$CSP\_SCORE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 EC\_NDSCORE_{i,t} + \beta_2 BM_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 Growth_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_f LOSS_{i,t} + \beta_v EQ_{i,t} + \beta_\lambda ISSUE_{i,t} + \beta_\alpha INTAN_{i,t} + \beta_1 Ent-Cost_{i,t} + \beta_{11} Inform\_Asy_{i,t} + \beta_{12} Inst\_Owner_{i,t} + AQ_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرضیه فرعی هفتم:

$$CSP\_SCORE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 P\_NDSCORE_{i,t} + \beta_2 BM_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 Growth_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_f LOSS_{i,t} + \beta_v EQ_{i,t} + \beta_\lambda ISSUE_{i,t} + \beta_\alpha INTAN_{i,t} + \beta_1 Ent-Cost_{i,t} + \beta_{11} Inform\_Asy_{i,t} + \beta_{12} Inst\_Owner_{i,t} + AQ_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرضیه فرعی هشتم:

$$CSP\_SCORE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 C\_NDSCORE_{i,t} + \beta_2 BM_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 Growth_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_f LOSS_{i,t} + \beta_v EQ_{i,t} + \beta_\lambda ISSUE_{i,t} + \beta_\alpha INTAN_{i,t} + \beta_1 Ent-Cost_{i,t} + \beta_{11} Inform\_Asy_{i,t} + \beta_{12} Inst\_Owner_{i,t} + AQ_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

فرضیه فرعی نهم:

$$CSP\_SCORE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 T\_NDSCORE_{i,t} + \beta_2 BM_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 Growth_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_f LOSS_{i,t} + \beta_v EQ_{i,t} + \beta_\lambda ISSUE_{i,t} + \beta_\alpha INTAN_{i,t} + \beta_1 Ent-Cost_{i,t} + \beta_{11} Inform\_Asy_{i,t} + \beta_{12} Inst\_Owner_{i,t} + AQ_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

که در آن‌ها:

متغیر وابسته:

$CSP\_SCORE_{i,t}$ = عملکرد پایداری شرکت i در سال t که با مبنا قرار دادن ارقام ذکر شده در

جدول شماره یک، محاسبه می‌شود. به این صورت که اگر یک قلم از افشای اقلام عملکرد پایداری شرکت‌ها انجام شده باشد، امتیاز یک و اگر افشاء نشده باشد، امتیاز صفر داده می‌شود. از این‌رو، تعداد اقلام افشاء شده به کل اقلام قابل افشاء در گزارشگری عملکرد پایداری شرکت‌ها براساس داده‌های مندرج در گزارش‌های سالانه شرکت‌ها، بیانگر درصد افشای عملکرد پایداری شرکت‌ها یا امتیاز عملکرد پایداری شرکت‌ها است (حساس یگانه و برزگر، ۱۳۹۴).

جدول ۱. جزئیات کدگذاری ابعاد و مولفه‌های مدل عملکرد پایداری (حساس یگانه و برزگر، ۱۳۹۴)

شاخص‌های اقتصادی
۱. پوشش اهداف و الزامات تعریف شده در برنامه‌ریزی‌های شرکت
۲. ارزش افزوده هر کارگر / پرسنل
۳. صورت ارزش افزوده
۴. بازده دارایی‌ها
۵. سهم بازار شرکت در کل صنعت و در منطقه بومی/ محلی
۶. رشد یا تغییرات سهم بازار و پیش‌بینی آن در آینده
۷. تمرکز جغرافیائی فروش / مشتریان برحسب منطقه و...
۸. روند و تغییرات مقداری / ریالی فروش برحسب محصولات/ منطقه / مشتریان و ....
۹. روند و تغییرات تکنولوژی و مقرراتی اثرگذار بر بازار و محصولات در منطقه یا محیط بومی
۱۰. تغییرات بازار و رقبا در صنعت و منطقه (مزیت‌ها و فشار رقابتی) و چشم انداز آن
۱۱. شناسائی و تشریح اثرات اقتصادی غیر مستقیم با اهمیت از جمله صرفه جوئی ارزی و ...
۱۲. شاخص‌های بهره وری تولید و نیروی کار شرکت
۱۳. هزینه‌ها و سرمایه گذاری اجتماعی به تفکیک نوع و حوزه آن
۱۴. مالیات ارزش افزوده پرداخت شده محصولات و خدمات
۱۵. مالیاتهای تکلیفی و سایر عوارض پرداخت شده
شاخص‌های اجتماعی
۱. کل کارکنان بر حسب نوع استخدام، گروه سنی، منطقه جغرافیائی ، جنسیت و ...
۲. فرایندها و سیاستهای ارتباط با کارکنان شرکت و نظر سنجی از کارکنان و بررسی نتایج آن در محیط شرکت
۳. تشریح فعالیت‌ها و ساعات آموزش و تعداد و درصد کارکنان/کارگران آموزش دیده بر حسب طبقات و گروه‌ها.
۴. توصیف / تشریح معیارها و فعالیتهای بهداشتی و ایمنی و سلامت شغلی کارکنان و رعایت قوانین بهداشت و استانداردهای ایمنی و سلامت کار
۵. دریافت گواهینامه یا جوایز مربوط به امنیت شغلی، ایمنی ، بهداشت و سلامت کارکنان

۶. راه اندازی و یا مشارکت در ایجاد مرکز آموزش نیروی کار یا واحد مستقل آموزش در شرکت
۷. فعالیت‌های رفاهی کارکنان (طرح خانه کارگری، صندوق رفاه کارکنان و بیمه عمر و ...)
۸. افشای سیاست‌ها و رویه‌های جذب و استخدام، حقوق و دستمزد، پاداش کارگران و ...
۹. سیستم گزارش تخلقات، انتقادات و پیشنهادات
۱۰. جوایز یا گواهینامه‌های کیفیت / رعایت حقوق مصرف کنندگان و .....
۱۱. افشای مشخصات محصول مطابق با استانداردهای ایمنی و وجود دستورالعمل‌های استفاده از محصولات و خدمات شرکت
۱۲. سیستم‌های مدیریت رضایت مشتریان و اقدامات مربوط به رضایت مندی مشتری
۱۳. توصیف رویه‌های مرتبط با تأمین کنندگان، تعداد آنها بر حسب منطقه و ارزیابی عملکرد زنجیره تأمین شرکت
۱۴. افشای اطلاعات در خصوص توسعه محصولات شرکت و پروژه‌های تحقیقاتی برای بهبود محصولات شرکت شامل نوآوری، مخارج R&D و...
۱۵. بینش، نگرش، استراتژی و مسئولیت‌های هیئت مدیره و مدیران ارشد نسبت به CSP
۱۶. جوایز / گواهینامه‌های دریافتی مربوط به فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی، آموزشی، ورزشی
۱۷. عضویت در انجمن‌ها، نهادها و جوامع ملی/ منطقه‌ای / بین المللی فعال در حوزه CSP
۱۸. صندوق برنامه‌های کمک هزینه تحصیلی (بورس) و هدایای مربوط به آن
۱۹. حمایت از توسعه صنایع کوچک و کارآفرین بویژه افراد بومی / محلی
۲۰. ایجاد زیرساخت برای عموم مردم در جامعه و منطقه بومی/ محلی از جمله احداث پل، جاده و. ....
۲۱. منابع مصرفی / کمک‌های مالی به صورت نقدی، محصولات، خدمات برای حمایت از فعالیت‌های اجتماعی، آموزشی، پرورشی و هنری
۲۲. کمک‌های مالی برای قربانیان بلایای طبیعی شامل سیل، زلزله و ...
۲۳. استخدام/ جذب کارآموز پاره وقت دانشجو / دانش آموز و ارتباط با دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی
۲۴. حامی یا اسپانسر برای پروژه‌های مربوط به سلامت و بهداشت جامعه و کمک و حمایت از تحقیقات پزشکی
۲۵. حامی یا اسپانسر همایش‌های آموزشی، سمینارها و نمایشگاه‌های هنری
۲۶. کد/ نظام نامه/ منشور اخلاقی/ اجتماعی شرکت
۲۷. قوانین، آیین نامه‌ها و اصول داوطلبانه مرتبط با ارتباطات، روابط صنعتی، بازاریابی، تبلیغات و ...
۲۸. تشریح اقدامات انجام شده برای جلوگیری و مقابله با فساد، رشوه خواری، پول شوئی
شاخص‌های محیطی
۱. میزان و ارزش مواد اولیه مصرفی به تفکیک مستقیم و غیر مستقیم
۲. انرژی مصرفی مستقیم و غیر مستقیم به تفکیک منبع و میزان آن

۳. آب مصرفی، بازیافت شده، تصفیه شده برحسب منبع و نحوه مصرف آن
۴. اقدامات و ابتکارات برای ارائه محصولات و خدماتی مبتنی بر مواد قابل بازیافت و کاهش مصرف انرژی
۵. میزان انرژی ذخیره شده یا صرفه جوئی شده به دلیل بهبود فرآیندها و عملیات شرکت
۶. استراتژی‌ها، اقدامات جاری و برنامه‌های آتی برای مدیریت نمودن تأثیرات بر تنوع زیستی و منابع طبیعی
۷. کاهش آثار مخرب بر تنوع زیستی و گونه‌های مختلف آن و منابع طبیعی از جمله جنگل، خاک
۸. پیشگیری یا رفع آسیب‌های زیست محیطی با توجه به پردازش منابع طبیعی، مانند احیای زمین، خاک و جنگل
۹. اقدامات انجام شده برای کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای، روش‌ها و معیارهای حذف گازها و نتایج حاصله
۱۰. کل ضایعات به تفکیک نوع و نحوه مصرف آن
۱۱. رویه‌های چگونگی کاهش ضایعات پر خطر و فاقد خطر و دفع مناسب ضایعات با رعایت مسائل زیست محیطی
۱۲. تأثیرات زیست محیطی حمل و نقل محصولات، مواد اولیه و کالاهای و جابجائی کارکنان شرکت
۱۳. تشریح فعالیت‌ها برای رعایت مسایل زیست محیطی از بعد مشتریان/ مصرف کنندگان و زنجیره تامین شرکت
۱۴. آگاهی و مشاوره به مشتریان شرکت برای مصرف با ملاحظات زیست محیطی و کاهش آثار زیانبار زیست محیطی آن
۱۵. طراحی امکانات و تجهیزات سازگار با محیط زیست و محصولات دوستدار محیط زیست
۱۶. کد/ نظام نامه / منشور زیست محیطی شرکت
۱۷. دعاوی حقوقی ناشی از مسائل زیست محیطی

متغیرهای مستقل:

$NDSCORE_{i,t}$ = افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت i در سال t که با مبنا قرار دادن ارقام ذکر شده در جدول شماره دو، اگر یک قلم از افشای اطلاعات غیرمالی شرکت‌ها انجام شده باشد، امتیاز یک و اگر افشاء نشده باشد، امتیاز صفر داده می‌شود. از این‌رو، تعداد ارقام افشاء شده به کل ارقام قابل افشاء در افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت‌ها براساس داده‌های مندرج در گزارش‌های سالانه شرکت‌ها، بیانگر درصد افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت‌ها یا امتیاز افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت‌ها است.

$F\_NDSCORE_{i,t}$ = افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی آینده‌نگر شرکت i در سال t که با مبنا قرار دادن ارقام ذکر شده در جدول شماره دو، اگر یک قلم از افشای اطلاعات غیرمالی آینده‌نگر شرکت‌ها انجام شده باشد، امتیاز یک و اگر افشاء نشده باشد، امتیاز صفر داده می‌شود.

$H\_NDSCORE_{i,t}$ = افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی گذشته‌نگر شرکت i در سال t که با مبنا قرار دادن ارقام ذکر شده در جدول شماره دو، اگر یک قلم از افشای اطلاعات غیرمالی گذشته‌نگر شرکت‌ها انجام شده باشد، امتیاز یک و اگر افشاء نشده باشد، امتیاز صفر داده می‌شود. $EAC\_NDSCORE_{i,t}$ = افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر محیط پیرامون شرکت i در سال t که با مبنا قرار دادن ارقام ذکر شده در جدول شماره دو، اگر یک قلم از افشای اطلاعات غیرمالی از منظر محیط پیرامون شرکت‌ها انجام شده باشد، امتیاز یک و اگر افشاء نشده باشد، امتیاز صفر داده می‌شود.

$ICI\_NDSCORE_{i,t}$ = افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر فشرده‌گی رقابت در صنعت شرکت i در سال t که با مبنا قرار دادن ارقام ذکر شده در جدول شماره دو، اگر یک قلم از افشای اطلاعات غیرمالی از منظر فشرده‌گی رقابت در صنعت شرکت‌ها انجام شده باشد، امتیاز یک و اگر افشاء نشده باشد، امتیاز صفر داده می‌شود.

$CT\_NDSCORE_{i,t}$ = افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر روندهای شرکت i در سال t که با مبنا قرار دادن ارقام ذکر شده در جدول شماره دو، اگر یک قلم از افشای اطلاعات غیرمالی از منظر روندهای شرکت‌ها انجام شده باشد، امتیاز یک و اگر افشاء نشده باشد، امتیاز صفر داده می‌شود.

$EC\_NDSCORE_{i,t}$ = افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر محیط شرکت i در سال t که با مبنا قرار دادن ارقام ذکر شده در جدول شماره دو، اگر یک قلم از افشای اطلاعات غیرمالی از منظر محیط شرکت انجام شده باشد، امتیاز یک و اگر افشاء نشده باشد، امتیاز صفر داده می‌شود.

$P\_NDSCORE_{i,t}$ = افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر تولید شرکت i در سال t که با مبنا قرار دادن ارقام ذکر شده در جدول شماره دو، اگر یک قلم از افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر تولید انجام شده باشد، امتیاز یک و اگر افشاء نشده باشد، امتیاز صفر داده می‌شود.

$C\_NDSCORE_{i,t}$ = افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر مشتریان شرکت i در سال t که با مبنا قرار دادن ارقام ذکر شده در جدول شماره دو، اگر یک قلم از افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر مشتریان انجام شده باشد، امتیاز یک و اگر افشاء نشده باشد، امتیاز صفر داده می‌شود.

$T\_NDSCORE_{i,t}$ = افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر فناوری شرکت i در سال t که با مبنا قرار دادن ارقام ذکر شده در جدول شماره دو، اگر یک قلم از افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر فناوری انجام شده باشد، امتیاز یک و اگر افشاء نشده باشد، امتیاز صفر داده می‌شود.

جدول ۲. جزئیات کدگذاری اجزای افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی (حساس یگانه و برزگر، ۱۳۹۴)

از منظر محیط پیرامون	اطلاعات غیرمالی آینده‌نگر	۱. توانایی شرکت‌های جدید برای ورود به صنعت
		۲. توانایی ارائه محصولات یا خدمات جایگزین توسط شرکت گزارشگر برای جانشینی آن دسته از شرکت‌های تازه‌وارد
		۳. روابط شرکت با رقبا و موقعیت آن‌ها در صنعت
		۴. تغییرات رخ داده در بازارها، رقابت یا فناوری
		۵. توصیف ساختار صنعت شرکت
		۶. رشد یا انقباض در سهم بازار
		۷. اطلاعات درباره اقتصاد، صنعت شرکت و خود شرکت
		۸. تغییرات اخیر در محیط، ماهیت و زمان‌بندی واکنش‌های شرکت
		۹. قوانین و مقررات موثر بر صنعت
		۱۰. استراتژی تجاری و مدیریت هماهنگی استراتژی با روندهای برون‌سازمانی
از منظر فشرده‌گی رقابت در صنعت	اطلاعات غیرمالی آینده‌نگر	۱۱. توانمندسازی زیرساخت‌ها شامل ساختار سازمانی، استراتژی تجاری، فلسفه مدیریت و مشوق‌های کارکنان
		۱۲. تأکید بر ارائه اطلاعات مالی مبتنی بر پاسخ‌گویی مدیریت
		۱۳. اهداف بازده دارایی‌ها، بازده حقوق صاحبان سهام و نسبت سرمایه
		۱۴. هویت و پیشینه اعضای هیئت مدیره و مدیران
		۱۵. هویت سهامداران عمده، تمامی سهامداران و سهام تحت تملک اعضای هیئت مدیره، مدیران و کارکنان
		۱۶. اهداف، استراتژی‌ها و عوامل عمده‌ای که برای پیاده‌سازی موفقیت‌آمیز استراتژی‌ها حیاتی هستند
		۱۷. روش‌های هدایت واحد اقتصادی
		۱۸. مأموریت، اهداف اساسی و استراتژی‌های دستیابی به اهداف معین و اساسی
		۱۹. ماهیت عدم‌توافق با اعضای هیئت مدیره، بانک‌ها، حساب‌رسان مستقل و بازرسان پیشین
		۲۰. ضرورت شناخت بخش‌های اساسی که تحت مدیریت شرکت، به فعالیت می‌پردازند
از منظر فشرده‌گی روندهای شرکت	اطلاعات غیرمالی آینده‌نگر	۲۱. انواع و مقادیر پاداش اعضای هیئت مدیره و مدیران و روش‌های محاسبه مورد استفاده
		۲۲. شرایط مفید یا مضر که شرکت درگیر آن است و می‌تواند موجب افزایش یا کاهش جریان‌های نقد عملیاتی در آینده گردد.
		۲۳. تغییر در موقعیت مالی و انعطاف‌پذیری مالی شرکت
		۲۴. تشریح روابط و تغییرات در داده‌ها
		۲۵. اطلاعات کیفی آینده‌نگر شامل پیش‌بینی‌ها و اطلاعات مربوط به آینده
		۲۶. ارائه اطلاعات درباره مرحله تحقیق و توسعه، شامل اطلاعاتی درباره احتمال این‌که محصول جدید موفقیت‌آمیز باشد، زمان مرحله آزمون تکمیل گردد و توسط سازمان‌های قانونی مورد پذیرش قرار گیرد.
		۲۷. بحث درباره محصولات جدیدی که معرفی خواهند شد
		۲۸. بحث درباره اختراعاتی که مورد استفاده قرار خواهند گرفت
		۲۹. تأکیدات و جهت‌گیری‌های آتی نوآوری‌های فناوری

از منظر محیط شرکت	اطلاعات غیرمالی گذشته‌نگر	۳۰. توصیف ساختار صنعت و واحد اقتصادی
		۳۱. مشارکت کارکنان و تحقق تغییرات آنان
		۳۲. رویدادهای عمومی در فضای تجاری و واحد اقتصادی طی پنج سال اخیر
		۳۳. تعداد کارکنان و متوسط پاداش آنان
		۳۴. هویت اشخاص وابسته و توصیف روابط
۳۵. دامنه و توصیف فعالیت‌های واحد اقتصادی و دارایی‌های وابسته		
۳۶. امور فصلی و دوره‌ای واحد اقتصادی		
۳۷. تعداد و کیفیت منابع و عرضه‌کنندگان کلیدی		
۳۸. تعریف صنعت (یا سایر بخش‌ها)		
۳۹. توصیف و دوره زمانی اختراعات مهم و برندهای تجاری		
۴۰. توصیف ماهیت عملیات و آسیب‌پذیری‌های جاری		
۴۱. توصیف محصولات یا خدمات اساسی		
۴۲. رشد در واحدهای فروخته شده یا متوسط قیمت واحدهای فروخته‌شده		
۴۳. اطلاعات درباره تمرکز جغرافیایی در پایه‌های تولید		
۴۴. اطلاعات درباره تغییر در ماهیت وارانته محصولات		
۴۵. تغییرات بزرگ در تولید مواد خریداری‌شده از یک یا دو مورد از بزرگترین عرضه‌کنندگان		
۴۶. اطلاعات تجاری تاریخی غیرمالی در حدود ده سال اخیر		
۴۷. اطلاعات درباره منابع و نتایج پروسه‌های اخیر، محصولات یا خدمات نوآورانه		
۴۸. قدرت چانه‌زنی با تأمین‌کنندگان منابع و رضایت تأمین‌کنندگان		
۴۹. به‌موقع بودن اجرای فعالیت‌های کلیدی		
۵۰. روندها در فروش، قیمت‌های فروش، بهای تمام شده واحدها و حجم و قیمت موارد مصرف شده		
۵۱. اطلاعاتی درباره مکان تهیه و تحویل محصولات تولیدی		
۵۲. اطلاعاتی درباره تمرکز جغرافیایی در فروش‌های شرکت		
از منظر مشتریان		۵۳. اطلاعاتی درباره تغییرات فناوری و مقرراتی که بر بازار شرکت اثر می‌گذارند
		۵۴. اطلاعاتی از بازاریابی، بازرگانی و توزیع
		۵۵. افزایش‌ها یا کاهش‌های بزرگ در نسبت محصولات یا خدمات ارائه شده به بزرگترین مشتریان
		۵۶. روابط قراردادی عمده
		۵۷. تغییرات قیمت، حجم و محصولات تولیدی شرکت و دلایل آن‌ها
		۵۸. نفوذ در بازار و کیفیت حضور در بازار
		۵۹. ارائه معیارهای رضایت مشتریان
		۶۰. قدرت چانه‌زنی نسبی مشتریان
		۶۱. نوآوری‌های جاری محصولات
		۶۲. توصیف پروژه‌های تحقیقاتی در جریان
از منظر فناوری		۶۳. شکست پروژه‌های قدیمی‌تر
		۶۴. توصیف اختراعات

متغیرهای کنترل:

$BM_{i,t}$ = فرصت‌های رشد شرکت i در سال t که برای سنجش آن از شاخص کیوتوبین استفاده می‌گردد:

$$Q = (MVE + PS + DEBT) / TA$$

که در آن: MVE = حاصل ضرب قیمت سهام شرکت و تعداد سهام عادی منتشر شده؛ PS = ارزش نقدشوندگی سهام ممتاز منتشر شده (که در ایران برابر صفر قرار داده می‌شود)؛ $DEBT$ = ارزش دفتری بدهی‌ها؛ و TA = ارزش دفتری مجموع دارایی‌ها.

$SIZE_{i,t}$ = اندازه شرکت i در سال t که برابر است با لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها.
 $Growth_{i,t}$ = رشد شرکت i در سال t که برابر است با نسبت خالص فعالیت‌های سرمایه‌گذاری (مستخرج از صورت جریان وجه نقد) به کل دارایی‌ها.

$LEV_{i,t}$ = اهرم مالی شرکت i در سال t که برابر است با نسبت بدهی‌ها به دارایی‌ها.
 $LOSS_{i,t}$ = زیان‌دهی شرکت i در سال t که اگر شرکت زیان خالص داشته باشد، متغیر مذکور برابر یک قرار داده می‌شود و در غیراین‌صورت برابر صفر خواهد بود.

$EQ_{i,t}$ = کیفیت سود شرکت i در سال t که برای محاسبه آن از رویکرد تعدیل‌شده جونز^۱ استفاده می‌گردد. در این روش، اقلام تعهدی اختیاری طی دو مرحله برآورد می‌شوند. در ابتدا، متغیر کل اقلام تعهدی در رگرسیون متشکل از متغیرهای کلیدی که انتظار می‌رود بر آن تأثیر گذارند، قرار می‌گیرد. به صورت زیر:

$$\frac{TAC_{i,t}}{TA_{i,t-1}} = B_0 \frac{1}{TA_{i,t-1}} + B_1 \frac{\Delta SALES_{i,t} - \Delta REC_{i,t}}{TA_{i,t-1}} + B_2 \frac{PPE_{i,t}}{TA_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t}$$

که در آن:

$TAC_{i,t}$ = کل اقلام تعهدی (سودعملیاتی منهای جریان نقدعملیاتی) شرکت i در سال t ؛
 $TA_{i,t-1}$ = کل دارایی‌های شرکت i در سال $t-1$ ؛

$\Delta SALES_{i,t}$ = تغییرات درآمد فروش شرکت i در سال t که برابر است با درآمد فروش در سال t منهای درآمد فروش در سال $t-1$ ؛

$\Delta REC_{i,t}$ = تغییرات حساب‌های دریافتنی شرکت i در سال t که برابر است با حساب‌های دریافتنی در سال t منهای حساب‌های دریافتنی در سال $t-1$ ؛ و

$PPE_{i,t}$ = اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات شرکت i در سال t .

پس از تخمین مدل فوق در سطح کلیت داده‌ها و محاسبه مقادیر B_0 ، B_1 و B_2 از ضرایب برآورده شده برای محاسبه اقلام تعهدی اختیاری (DA) به شکل زیر استفاده می‌گردد.

$$DA_{i,t} = \frac{TAC_{i,t}}{TA_{i,t-1}} - \left(\widehat{B}_0 \frac{1}{TA_{i,t-1}} + \widehat{B}_1 \frac{\Delta SALES_{i,t} - \Delta REC_{i,t}}{TA_{i,t-1}} + \widehat{B}_2 \frac{PPE_{i,t}}{TA_{i,t-1}} \right)$$

هرچه مقادیر اقلام تعهدی اختیاری بیشتر باشد، کیفیت سود پایین تر است و لذا از قدرمطلق اقلام تعهدی اختیاری ضربدر منفی یک به عنوان معیاری برای کیفیت سود استفاده می گردد^۱.
 $ISSUE_{i,t}$ = انتشار سهام شرکت i در سال t که اگر شرکت اقدام به انتشار سهام کرده باشد، این متغیر برابر یک قرار می گیرد و در غیر این صورت برابر صفر خواهد بود.
 $INTAN_{i,t}$ = دارایی های نامشهود شرکت i در سال t که برابر است با نسبت دارایی های نامشهود به کل دارایی ها.

$Ent-Cost_{i,t}$ = هزینه های ورود به صنعت شرکت i در سال t که برابر است با میانگین نسبت اموال، ماشین آلات و تجهیزات به کل دارایی های شرکت ها در صنعت (جیانگ^۲ و همکاران، ۲۰۱۵).

$Inform\_Asy_{i,t}$ = عدم تقارن اطلاعاتی شرکت i در سال t که به صورت زیر محاسبه می گردد:

$$SPREAD = \frac{(AP - BP)}{(AP + BP)} \times 100$$

2

که در آن:

AP = میانگین روزانه قیمت پیشنهادی فروش سهام شرکت؛ و

BP = میانگین روزانه قیمت پیشنهادی خرید سهام شرکت.

$Inst\_Owner_{i,t}$ = مالکیت نهادی شرکت i در سال t که برابر است با درصد سهام تحت تملک بانک ها و بیمه ها، هلدینگ ها، شرکت های سرمایه گذاری، صندوق بازنشستگی، شرکت تأمین سرمایه و صندوق های سرمایه گذاری، سازمان ها و نهادهای دولتی و شرکت های دولتی.
 $AQI_{i,t}$ = با توجه به پژوهش الزوبی (۲۰۱۷) محاسبه این متغیر با استفاده از سه شاخص مهم کیفیت حسابرسی که عبارتند از دوره تصدی حسابرس، اندازه حسابرس، تخصص حسابرس در شرکت است.

دوره تصدی = $AUDTENU$ طبق تبصره ۲ ماده ۱۰ دستورالعمل موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار مصوب جلسه ۱۳۸۶/۵/۸، مؤسسات حسابرسی و شرکای مسئول کار حسابرسی هر یک از اشخاص حقوقی مجاز نیستند بعد از گذشت ۴ سال، مجدداً سمت حسابرس مستقل و بازرس قانونی شرکت مذکور را بپذیرند. ضمناً در صورت خروج شرکاء از مؤسسه قبلی، شریک مسئول کار در دوره ۴ سال قبل، نمی تواند با حضور به عنوان شریک در مؤسسه حسابرسی دیگر سمت مزبور را قبول کند. شروع این مهلت از تاریخ تصویب این دستورالعمل خواهد بود.

اندازه حسابرس ($AUDSIZE$) = در راستای حمایت از حقوق سرمایه گذاران و ساماندهی و

۱. علت انجام ضرب در منفی یک، این است که تبدیل به معیاری مستقیم برای کیفیت سود گردد.

2. Jiang

توسعه بازار شفاف و منصفانه اوراق بهادار و در اجرای ماده ۱۰ دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار (مصوب جلسه ۱۳۸۶/۰۵/۸ و اصلاحیه مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۱۷ شورای عالی بورس و اوراق بهادار)، این دستورالعمل در ۹ ماده و ۸ تبصره در تاریخ ۹۱/۱۱/۲۸ به تصویب هیأت‌مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید و از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا می‌باشد. ماده ۲- سازمان، هر سال یکبار مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار را براساس معیارهای خاص ارزیابی و طبقه‌بندی نموده و نتایج آن را به عموم اعلام مینماید. ماده ۳- جمع امتیازات موسسه حسابرسی بر اساس معیارهای موضوع ماده ۱ این دستورالعمل، مبنای تعیین طبقه موسسه حسابرسی است. مؤسسات حسابرسی معتمد به ترتیب بیشترین امتیاز، در چهار طبقه «اول»، «دوم»، «سوم» و «چهارم» قرار می‌گیرند. در این پژوهش موسساتی که از رتبه ۱ برخوردار هستند جزء مؤسسات بزرگ و موسساتی که رتبه‌های ۲، ۳، ۴ برخوردارند جزء مؤسسات کوچک طبقه‌بندی میشوند. این مؤسسات با مقادیر یک و صفر نشان داده شده است. یک برای مؤسسات بزرگ و صفر برای مؤسسات کوچک. تخصص حسابرس (AUDSPCIAL)= در این پژوهش طبق رویکرد پالمرز برای اندازه‌گیری تخصص حسابرس در صنعت از رویکرد سهم بازار استفاده می‌گردد. در این پژوهش از سهم بازار به عنوان شاخصی برای تخصص حسابرسی در صنعت بهره‌برده شد. زیرا اولویت صنعت را نسبت به سایر حسابرسان نشان می‌دهد. هرچه سهم بازار حسابرس بیشتر باشد، تخصص صنعت و تجربه حسابرس نسبت به سایر رقیبان بیشتر است. داشتن سهم غالب بازار اشاره دارد به اینکه حسابرس به طور موفقیت‌آمیزی خود را از لحاظ کیفیت حسابرسی، از سایر رقیبان متمایز کرده است (اعتمادی و همکاران، ۱۳۸۹). سهم بازار حسابرسان به صورت زیر بدست می‌آید:

مجموع دارایی‌های تمام صاحبکاران موسسه هر موسسه حسابرسی خاص در صنعت خاص
مجموع دارایی‌های تمام صاحبکاران در صنعت خاص

۱- آمار توصیفی

به‌طور کلی، روش‌هایی را که به‌وسیله آن‌ها می‌توان اطلاعات جمع‌آوری شده را پردازش کرده و خلاصه نمود، آمار توصیفی می‌نامند. این نوع آمار صرفاً به توصیف جامعه یا نمونه می‌پردازد و هدف از آن، محاسبه پارامترهای جامعه یا نمونه پژوهش است. نمونه مورد بررسی طی مقاطع زمانی مورد بررسی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۷، شامل ۱۱۲ شرکت می‌باشد. در این قسمت، میانگین، میانه، انحراف معیار، بیشینه و کمینه متغیرهای مورد استفاده محاسبه و در جدول (۳) آورده شده است.

جدول ۳. آمار توصیفی (منبع: یافته‌های محقق)

متغیرها	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار
عملکرد پایداری	۰/۱۹۷	۰/۱۸۳	۰/۴۶۶	۰/۰۵	۰/۰۸۳
افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی	۰/۲۶۳	۰/۲۶۵	۰/۵۴۶	۰/۰۷۸	۰/۰۷۹
اطلاعات غیرمالی آینده‌نگر	۰/۳	۰/۳۱	۰/۶۲	۰/۰۶۸	۰/۰۹۸
اطلاعات غیرمالی گذشته‌نگر	۰/۲۳۲	۰/۲۲۸	۰/۴۸۵	۰/۰۲۸	۰/۰۷۷
اطلاعات غیرمالی از منظر محیط پیرامون	۰/۳۶۱	۰/۴۲۸	۰/۷۱۴	۰/۰۰۰	۰/۱۸۶
اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر فشرده‌گی رقابت	۰/۳۶۲	۰/۴۲۸	۰/۵۷۱	۰/۰۷۱	۰/۱۰۱
اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر روندهای شرکت	۰/۱۳۸	۰/۱۲۵	۰/۷۵	۰/۰۰۰	۰/۱۳۱
اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر محیط شرکت	۰/۲۳۸	۰/۲۸۵	۰/۵۷۱	۰/۰۰۰	۰/۱۲۱
اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر تولید شرکت	۰/۱۸۷	۰/۲	۰/۴	۰/۰۰۰	۰/۰۵۱
اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر مشتریان	۰/۲۵۷	۰/۲۲۲	۰/۶۶۶	۰/۰۰۰	۰/۱۴۹
اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر فناوری	۰/۳۳۲	۰/۵	۰/۵	۰/۰۰۰	۰/۲۱۲
فرصت‌های رشد	۱/۳۷۹	۱/۲۲۸	۵/۲۶۳	۰/۵۰۴	۰/۵۸
اندازه شرکت	۱۳/۷۹۷	۱۳/۶۷۴	۱۹/۳۷۴	۱۰/۰۳۱	۱/۵۰۹
رشد شرکت	۰/۰۳۹	۰/۰۲۶	۰/۴۷	-۰/۳۳۵	۰/۰۷۱
اهرم مالی	۰/۵۹۷	۰/۶۱۲	۰/۹۶۵	۰/۱۴۶	۰/۱۷۸
زیان‌دهی	۰/۱۰۶	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۳۰۸
کیفیت سود	-۰/۱۰۸	-۰/۰۷۴	-۰/۰۰۱	-۰/۷۸۷	۰/۱۱۲
انتشار سهام	۰/۲۴۷	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۴۳۱
دارایی‌های نامشهود	۰/۰۰۵	۰/۰۰۱	۰/۰۸۵	۰/۰۰۰	۰/۰۰۸
کیفیت حسابرسی	۰/۲۴۱	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۴۲۸
هزینه‌های ورود به صنعت	۰/۲۸۵	۰/۲	۰/۷۹۲	۰/۰۱۲	۰/۲۱۳
عدم تقارن اطلاعاتی	۰/۱۰۲	۰/۰۵۳	۰/۸۶۸	۰/۰۰۰۲	۰/۱۳
هزینه حسابرسی	۱۲/۴۰	۱۲/۰۲	۱۷/۸۲	۹/۶۷	۱/۷۵
مالکیت نهادی	۰/۴۲۹	۰/۳۵۶	۰/۹۷۳	۰/۰۰۰	۰/۳۴۴
تخصص در صنعت	۰/۲۱۲	۰/۰۹۳	۰/۸۵۱	۰	۰/۲۴۵
دوره تصدی	۳/۴۴۰	۳	۱۰	۱	۲/۲۵۲

۲- بررسی مانایی متغیرها

پیش از تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش، مانایی متغیرها باید بررسی شود. مانایی متغیرهای پژوهش به این معنا است که میانگین و واریانس متغیرها در طول زمان و کواریانس متغیرها بین سال‌های مختلف ثابت بوده است. در نتیجه، استفاده از این متغیرها در مدل، باعث به‌وجود آمدن

رگرسیون کاذب نمی‌شود. در مطالعه حاضر به منظور انجام این تحلیل، از آزمون ایم، پسران و شین استفاده می‌شود. نتیجه این آزمون در جدول شماره (۴) ارائه شده است. علت منفی بودن آماره t تمامی متغیرها در این آزمون، نوع تعریف آزمون‌ها در آن است و لذا معنای خاصی در منفی بودن آماره‌های t ، وجود ندارد.

جدول ۴. آزمون ایم، پسران و شین (منبع: یافته‌های محقق)

سطح معناداری	آماره t	متغیرهای پژوهش
۰/۰۰۰	-۵/۴۱۳	عملکرد پایداری
۰/۰۰۰	-۴/۹۷۹	افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی
۰/۰۰۰	-۵/۰۳۶	افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی آینده‌نگر
۰/۰۰۰	-۵/۷۱۱	افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی گذشته‌نگر
۰/۰۰۰	-۵/۷۱	افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر محیط پیرامون
۰/۰۰۰	-۴/۷۱	افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر فشرده‌گی رقابت
۰/۰۰۰	-۵/۳۱۲	افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر روندهای شرکت
۰/۰۰۰	-۵/۲۹۶	افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر محیط شرکت
۰/۰۰۰	-۴/۸۲۱	افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر تولید شرکت
۰/۰۰۰	-۵/۹۲۵	افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر مشتریان
۰/۰۰۰	-۴/۷۲۹	افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی شرکت از منظر فناوری
۰/۰۰۰	-۱۵/۲۲۴	فرصت‌های رشد
۰/۰۰۰	-۹/۱۶۸	اندازه شرکت
۰/۰۰۰	-۱۷/۴۸۳	رشد شرکت
۰/۰۰۰	-۱۲/۹۲	اهرم مالی
۰/۰۰۰	-۲۲/۶۶۵	زیان‌دهی
۰/۰۰۰	-۲۳/۵۲۴	کیفیت سود
۰/۰۰۰	-۳۴/۹۹۴	انتشار سهام
۰/۰۰۰	-۱۵/۱۷۱	دارایی‌های نامشهود
۰/۰۰۰	-۸/۷۹۹	هزینه‌های ورود به صنعت
۰/۰۰۰	-۱۸/۰۳۱	عدم تقارن اطلاعاتی
۰/۰۰۰	-۶/۷۶۴	مالکیت نهادی
۰/۰۰۰	-۱۰/۲۷۲	کیفیت حسابرسی

با توجه به جدول فوق مقدار سطح معناداری متغیرهای پژوهش کمتر از ۵ درصد است و بنابراین، همگی متغیرهای پژوهش در دوره مورد بررسی در سطح مانا هستند.

۳- آمار استنباطی

۳-۱- فرضیه اصلی

در راستای برآورد ضرایب مدل فرضیه اصلی تحقیق با استفاده از روش اثرات ثابت در جدول

شماره پنج ارائه شده است.

جدول ۵. نتایج تخمین مدل فرضیه اصلی (منبع: یافته‌های محقق)

۰/۷۶۶	ضریب تعیین	۵۱/۰۴۸	آماره F
۰/۷۴۵	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۰۰۰	سطح معناداری آماره F
۲/۱۴۵	مقدار دوربین- واتسون	تصحیح وایت دیاگونال (رفع اثرات احتمالی ناهمسانی واریانس)	

از آنجا که آماره t متغیر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی بزرگتر از $۱/۹۶۵+$ بوده و سطح معناداری آن‌ها کوچکتر از $۰/۰۵$ است، ارتباطی معنادار و مستقیم بین افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی و عملکرد پایداری و کیفیت حساسبری برقرار است. به این ترتیب، فرضیه اصلی مطالعه حاضر مبنی بر این‌که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی موجب تقویت عملکرد پایداری شرکت و بهبود کیفیت حساسبری می‌گردد، مورد تأیید قرار می‌گیرد.

۳-۲- فرضیه فرعی اول

در راستای برآورد ضرایب مدل فرضیه فرعی اول تحقیق با استفاده از روش اثرات ثابت در جدول شماره شش ارائه شده است.

جدول ۶. نتایج تخمین مدل فرضیه فرعی اول (منبع: یافته‌های محقق)

۰/۷۴	ضریب تعیین	۴۶/۰۲۲	آماره F
۰/۷۲۸	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۰۰۰	سطح معناداری آماره F
۲/۱۰۳	مقدار دوربین- واتسون	تصحیح وایت دیاگونال (رفع اثرات احتمالی ناهمسانی واریانس)	

از آنجا که آماره t متغیر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی آینده‌نگر بزرگتر از $۱/۹۶۵+$ بوده و سطح معناداری آن‌ها کوچکتر از $۰/۰۵$ است، ارتباطی معنادار و مستقیم بین افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی آینده‌نگر و عملکرد پایداری شرکت و کیفیت حساسبری برقرار است. به این ترتیب، فرضیه فرعی اول مطالعه حاضر مبنی بر این‌که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی آینده‌نگر موجب تقویت عملکرد پایداری شرکت و بهبود کیفیت حساسبری می‌گردد، تأیید می‌شود.

۳-۳- فرضیه فرعی دوم

در راستای برآورد ضرایب مدل فرضیه فرعی دوم تحقیق با استفاده از روش اثرات ثابت در جدول شماره هفت ارائه شده است.

جدول ۷. نتایج تخمین مدل فرضیه فرعی دوم (منبع: یافته‌های محقق)

۰/۷۶۵	ضریب تعیین	۵۶/۴۸۴	آماره F
۰/۷۴۳	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۰۰۰	سطح معناداری آماره F
۲/۱۲۷	مقدار دوربین- واتسون	تصحیح وایت دیاگونال (رفع اثرات احتمالی ناهمسانی واریانس)	

از آنجا که آماره t متغیر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی گذشته‌نگر بزرگتر از $+۱/۹۶۵$ بوده و سطح معناداری آن‌ها کوچکتر از $۰/۰۵$ است، ارتباطی معنادار و مستقیم بین افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی گذشته‌نگر و عملکرد پایداری و کیفیت حسابرسی برقرار است. به این ترتیب، فرضیه فرعی دوم مطالعه حاضر مبنی بر این که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی گذشته‌نگر موجب تقویت عملکرد پایداری شرکت و بهبود کیفیت حسابرسی می‌گردد، تأیید می‌شود.

۳-۴- فرضیه فرعی سوم

در راستای برآورد ضرایب مدل فرضیه فرعی سوم تحقیق با استفاده از روش اثرات ثابت در جدول شماره هشت ارائه شده است.

جدول ۸. نتایج تخمین مدل فرضیه فرعی سوم (منبع: یافته‌های محقق)

۰/۷۲۵	ضریب تعیین	۴۶/۶۲۵	آماره F
۰/۷۰۳	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۰۰۰	سطح معناداری آماره F
۲/۱۲۴	مقدار دوربین- واتسون	تصحیح وایت دیاگونال (رفع اثرات احتمالی ناهمسانی واریانس)	

از آنجا که آماره t متغیر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر محیط پیرامون بزرگتر از $+۱/۹۶۵$ بوده و سطح معناداری آن‌ها کوچکتر از $۰/۰۵$ است، ارتباطی معنادار و مستقیم بین افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر محیط پیرامون و عملکرد پایداری و کیفیت حسابرسی برقرار است. به این ترتیب، فرضیه فرعی سوم مطالعه حاضر مبنی بر این که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر محیط پیرامون شرکت موجب تقویت عملکرد پایداری شرکت می‌گردد، مورد تأیید قرار می‌گیرد.

۳-۵- فرضیه فرعی چهارم

در راستای برآورد ضرایب مدل فرضیه فرعی چهارم تحقیق با استفاده از روش اثرات ثابت در جدول شماره نه ارائه شده است.

جدول ۹. نتایج تخمین مدل فرضیه فرعی چهارم (منبع: یافته‌های محقق)

۰/۷۲۷	ضریب تعیین	۴۵/۰۲	آماره F
۰/۷۲۴	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۰۰۰	سطح معناداری آماره F
۲/۰۷۵	مقدار دوربین- واتسون	تصحیح وایت دیاگونال (رفع اثرات احتمالی ناهمسانی واریانس)	

از آنجا که آماره t متغیر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر فشردگی رقابت در صنعت بزرگتر از ۱/۹۶۵+ بوده و سطح معناداری آن‌ها کوچکتر از ۰/۰۵ است، ارتباطی معنادار و مستقیم بین افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر فشردگی رقابت در صنعت و عملکرد پایداری و کیفیت حسابرسی برقرار است. به این ترتیب، فرضیه فرعی چهارم مطالعه حاضر مبنی بر این که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر فشردگی رقابت در صنعت موجب تقویت عملکرد پایداری شرکت و بهبود کیفیت حسابرسی می‌گردد، تأیید می‌شود.

۳-۶- فرضیه فرعی پنجم

در راستای برآورد ضرایب مدل فرضیه فرعی پنجم تحقیق با استفاده از روش اثرات ثابت در جدول شماره ده ارائه شده است.

جدول ۱۰. نتایج تخمین مدل فرضیه فرعی پنجم (منبع: یافته‌های محقق)

۰/۷	ضریب تعیین	۴۳/۷۳۳	آماره F
۰/۶۹۸	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۰۰۰	سطح معناداری آماره F
۲/۱	مقدار دوربین- واتسون	تصحیح وایت دیاگونال (رفع اثرات احتمالی ناهمسانی واریانس)	

از آنجا که آماره t متغیر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر روندهای شرکت بزرگتر از ۱/۹۶۵+ بوده و سطح معناداری آن‌ها کوچکتر از ۰/۰۵ است، ارتباطی معنادار و مستقیم بین افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر روندهای شرکت و عملکرد پایداری و کیفیت حسابرسی برقرار است. به این ترتیب، فرضیه فرعی پنجم مطالعه حاضر مبنی بر این که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر روندهای شرکت موجب تقویت عملکرد پایداری شرکت و بهبود کیفیت حسابرسی می‌گردد، تأیید می‌شود.

۳-۷- فرضیه فرعی ششم

در راستای برآورد ضرایب مدل فرضیه فرعی ششم تحقیق با استفاده از روش اثرات ثابت در جدول شماره یازده ارائه شده است.

جدول ۱۱. نتایج تخمین مدل فرضیه فرعی ششم (منبع: یافته‌های محقق)

۰/۷۷۷	ضریب تعیین	۴۶/۳۶۳	آماره F
۰/۷۳۴	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۰۰۰	سطح معناداری آماره F
۲/۱۲۳	مقدار دوربین- واتسون	تصحیح وایت دیاگونال (رفع اثرات احتمالی ناهمسانی واریانس)	

از آنجا که آماره t متغیر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر محیط شرکت بزرگتر از $۱/۹۶۵+$ بوده و سطح معناداری آن‌ها کوچکتر از $۰/۰۵$ است، ارتباطی معنادار و مستقیم بین افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر محیط شرکت و عملکرد پایداری و کیفیت حسابرسی برقرار است. به این ترتیب، فرضیه فرعی ششم مطالعه حاضر مبنی بر این که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر محیط شرکت موجب تقویت عملکرد پایداری شرکت و بهبود کیفیت حسابرسی می‌گردد، تأیید می‌شود.

۳-۸- فرضیه فرعی هفتم

در راستای برآورد ضرایب مدل فرضیه فرعی هفتم تحقیق با استفاده از روش اثرات ثابت در جدول شماره دوازده ارائه شده است.

جدول ۱۲. نتایج تخمین مدل فرضیه فرعی هفتم (منبع: یافته‌های محقق)

۰/۵۷۷	ضریب تعیین	۵۰/۹۷۷	آماره F
۰/۷۳۴	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۰۰۰	سطح معناداری آماره F
۲/۰۶۸	مقدار دوربین- واتسون	تصحیح وایت دیاگونال (رفع اثرات احتمالی ناهمسانی واریانس)	

از آنجا که آماره t متغیر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر تولید شرکت بزرگتر از $۱/۹۶۵+$ بوده و سطح معناداری آن‌ها کوچکتر از $۰/۰۵$ است، ارتباطی معنادار و مستقیم بین افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر تولید شرکت و عملکرد پایداری و کیفیت حسابرسی برقرار است. به این ترتیب، فرضیه فرعی هفتم مطالعه حاضر مبنی بر این که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر تولید شرکت موجب تقویت عملکرد پایداری شرکت و بهبود کیفیت حسابرسی می‌گردد، تأیید می‌شود.

۳-۹- فرضیه فرعی هشتم

در راستای برآورد ضرایب مدل فرضیه فرعی هشتم تحقیق با استفاده از روش اثرات ثابت در جدول شماره سیزده ارائه شده است.

جدول ۱۳. نتایج تخمین مدل فرضیه فرعی هشتم (منبع: یافته‌های محقق)

۰/۳۵۷	ضریب تعیین	۴۹/۵۳۴	آماره F
۰/۷۱۳	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۰۰۰	سطح معناداری آماره F
۲/۰۷۴	مقدار دوربین- واتسون	تصحیح وایت دیاگونال (رفع اثرات احتمالی ناهمسانی واریانس)	

از آنجا که آماره t متغیر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر مشتریان بزرگتر از $۱/۹۶۵+$ بوده و سطح معناداری آن‌ها کوچکتر از $۰/۰۵$ است، ارتباطی معنادار و مستقیم بین افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر مشتریان و عملکرد پایداری و کیفیت حسابرسی برقرار است. به این ترتیب، فرضیه فرعی هشتم مطالعه حاضر مبنی بر این که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر مشتریان موجب تقویت عملکرد پایداری شرکت و بهبود کیفیت حسابرسی می‌گردد، تأیید می‌شود.

۳-۱۰- فرضیه فرعی نهم

در راستای برآورد ضرایب مدل فرضیه فرعی نهم تحقیق با استفاده از روش اثرات ثابت در جدول شماره چهارده ارائه شده است.

جدول ۱۴. نتایج تخمین مدل فرضیه فرعی نهم (منبع: یافته‌های محقق)

۰/۷۹۱	ضریب تعیین	۵۴/۷۲۵	آماره F
۰/۷۸۹	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۰۰۰	سطح معناداری آماره F
۲/۱۴۱	مقدار دوربین- واتسون	تصحیح وایت دیاگونال (رفع اثرات احتمالی ناهمسانی واریانس)	

از آنجا که آماره t متغیر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر فناوری بزرگتر از $۱/۹۶۵+$ بوده و سطح معناداری آن‌ها کوچکتر از $۰/۰۵$ است، ارتباطی معنادار و مستقیم بین افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر فناوری و عملکرد پایداری و کیفیت حسابرسی برقرار است. به این ترتیب، فرضیه فرعی نهم مطالعه حاضر مبنی بر این که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی از منظر فناوری موجب تقویت عملکرد پایداری شرکت و بهبود کیفیت حسابرسی می‌گردد، تأیید می‌شود.

نتیجه‌گیری

باتوجه به نتیجه آزمون فرضیه اصلی اول مطالعه حاضر مبنی بر این که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی و ابعاد آن موجب تقویت عملکرد پایداری شرکت می‌گردد، به سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه کشور توصیه می‌گردد که برای برآورد وضعیت پایداری و عملکرد پایداری شرکت، به

میزان افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی و ابعاد آن توجه داشته باشند. توضیح این که شرکت‌هایی که توجه بیشتری به افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی دارند، عملکرد پایداری بهتری خواهند داشت و پایداری آن‌ها بالاتر از شرکت‌هایی است که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی نسبتاً کمتری دارند. توضیح این که انجام سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دارای عملکرد پایداری بالاتر، موجبات افزایش بازدهی سرمایه‌گذاری در بلندمدت و انجام سرمایه‌گذاری مطمئن‌تر را فراهم می‌سازد و لذا سرمایه‌گذاری در سهام شرکت‌هایی که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی را به‌طور گسترده‌تری انجام می‌دهند، افزایش بازدهی سرمایه‌گذاری را محقق می‌سازد.

با توجه به نتیجه فرضیه اصلی دوم مطالعه حاضر مبنی بر این که قدرت شرکت موجب تقویت رابطه مستقیم افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی و عملکرد پایداری شرکت می‌گردد، به سرمایه‌گذاران در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران توصیه می‌شود که ضمن توجه به تأثیر مثبت افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی بر عملکرد پایداری شرکت‌ها، در نظر داشته باشند که در سطح شرکت‌های دارای قدرت بیشتر، تأثیر مثبت افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی بر عملکرد پایداری بیش از سایر شرکت‌ها خواهد بود. پایداری، توانایی یک سازمان برای تداوم قاطعانه فعالیت‌ها و اعمال اثرات آن بر سرمایه‌های محیطی، اجتماعی و انسانی در راستای مدیریت آن‌ها است. شرکتی که در راستای پایداری جهت‌دهی شده است، شرکتی است که در طول زمان از طریق مدیریت ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی عملکرد و فعالیت‌های خود، توسعه یافته است. به این ترتیب، انجام سرمایه‌گذاری در سهام شرکت‌هایی که عملکرد پایداری بهتری دارند، می‌تواند به بهبود وضعیت اقتصادی سرمایه‌گذاران و همچنین، بهبود وضعیت اقتصادی جامعه منجر شود. علاوه بر این، مشخص می‌شود شرکت‌هایی که قدرت مناسبی ندارند، با اقبال اندکی از جانب سرمایه‌گذاران مواجه می‌شوند و تحت این شرایط، تمایل این قبیل شرکت‌ها به شفافیت و گزارشگری، کاهش می‌یابد. لذا افزایش قدرت شرکت‌ها موجب می‌شود که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی توسط شرکت‌ها به‌میزان بیشتری گسترش یابد و تأثیر مثبت بیشتری بر عملکرد پایداری و پایداری شرکت داشته باشد.

نتایج بررسی‌ها نشان داد که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی و ابعاد آن موجب تقویت عملکرد پایداری شرکت و به تبع آن سبب بهبود کیفیت حسابرسی می‌گردد. در این رابطه لازم به توضیح است که یکی از مهمترین معیارهای شفافیت شرکت‌ها در عصر حاضر، توجه به مسائل اجتماعی، توسعه پایدار و پایداری است. سازمان باید همواره خود را جزئی از اجتماع بداند و نسبت به جامعه احساس مسئولیت داشته باشد و در جهت بهبود رفاه عمومی به‌گونه‌ای مستقل از منافع مستقیم شرکت تلاش کند شرکت‌های که عملکرد اجتماعی بالایی دارند تمایل بیشتری به افشای عمومی فعالیت‌های اجتماعی خود دارند. باتوجه به گسترش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و پیاده‌سازی آن در ایران، افشای اختیاری اطلاعات، سازوکار غیرمستقیمی است که به‌وسیله آن، استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی منافی را برای بازارهای سرمایه ایجاد می‌کند. مدیران به‌طور معمول از افشای اختیاری به‌عنوان جایگزینی برای گزارشگری

اجباری استفاده کرده و بدین وسیله، اطلاعات محرمانه عملکرد شرکت را به سرمایه‌گذاران انتقال می‌دهند. شرکت‌هایی که از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری پیروی می‌کنند، اطلاعات بیشتری را نسبت به پیش‌بینی‌های مدیریت افشا کرده و در نتیجه تعداد صفحه‌های یادداشت‌های صورت‌های مالی را افزایش داده و اطلاعات بیشتری را نسبت به اقلام مقایسه‌ای سال‌های قبل، در گزارش‌های مالی افشا می‌کنند. باین حال، برای اینکه استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی سبب ارائه اطلاعات سود با ارتباط ارزشی بیشتر و به‌موقع می‌شود، ممکن است انگیزه مدیران برای فراهم کردن اطلاعات مکمل در راستای کمک به سرمایه‌گذاران در پیش‌بینی بهتر سودهای آتی (افشای اختیاری)، کاهش پیدا کند.

این نتیجه را می‌توان در انطباق با نتایج کیم و همکاران (۲۰۱۴)، حسن (۲۰۱۶)، هانگ و همکاران (۲۰۱۷) و حاجیها و چناری بوکت (۱۳۹۵) و در تضاد با نتایج دیویس و همکاران (۲۰۱۶)، هوی و همکاران (۲۰۱۷) و خواجوی و علیزاده (۱۳۹۲) دانست. در راستای نتایج به‌دست آمده، پیشنهاد می‌شود جهت مشارکت بیشتر شرکت‌ها در زمینه عملکرد پایدار، شرایط لازم برای ترغیب آنان انجام شود و در همین راستا، الزاماتی قانونی برای گزارشگری غیرمالی شرکت‌ها انجام شود تا بتوان از این طریق از منافع عملکرد پایدار بهره برد و همچنین، آموزش‌های لازم در جهت چگونگی و کفایت افشای اطلاعات غیرمالی صورت گیرد تا کارایی آن‌ها بیشتر گردد. به سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه کشور نیز توصیه می‌گردد که تمرکز خود در سرمایه‌گذاری را بر شرکت‌های دارای عملکرد پایداری بالاتر بگذارند که موجبات افزایش بازدهی سرمایه‌گذاری در بلندمدت و انجام سرمایه‌گذاری مطمئن‌تر را فراهم می‌سازد.

پیشنهادهای تحقیقاتی

- ۱- مطالعه حاضر در سطح شرکت‌های تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار اجرا گردید و لذا پیشنهاد می‌شود که موضوع تحت بررسی در این مطالعه، در سطح بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار نیز مورد بررسی قرار گیرد.
- ۲- به‌منظور سنجش مقادیر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی و عملکرد پایداری شرکت‌ها در مطالعه حاضر از تحلیل محتوا استفاده شد که می‌توان در مطالعات آتی با استفاده از سایر رویکردها مانند پرسشنامه و مصاحبه استفاده و نتایج را مورد مقایسه قرار داد.

منابع

الف) منابع فارسی:

۱. آذر، عادل و حاجیان، نجمه و انواری رستمی، علی اصغر و رحمانی، علی (۱۳۹۴). بررسی عوامل موثر بر سطح افشای اطلاعات پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های حسابداری مالی. دوره ۷، شماره ۱، ۹۲-۷۱.
۲. انورخطیبی، سعید و برادران حسن زاده، رسول و متقی، علی و تقی زاده، هوشنگ (۱۳۹۸). بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی از دیدگاه گروه‌های مختلف بر کیفیت گزارشگری مالی. دانش حسابداری و حسابداری مدیریت،

- دوره ۸، شماره ۳، ۲۴۵-۲۶۰.
۳. اعتمادی، حسین و آذر، عادل و ناظمی اردکانی، مهدی (۱۳۹۱). بررسی نقش تخصص حسابرס در صنعت بر مدیریت واقعی سود و عملکرد عملیاتی آتی. دانش حسابرسی، دوره ۱، شماره ۱، ۹-۲۸.
۴. برزگر، الهه و ساریخانی، نصیبه (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین کیفیت حسابرسی و تجدید ارائه صورت‌های مالی ناشی از مدیریت سود و مدیریت وجه نقد در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. حسابداری مالی، دوره ۸، ۱۰۳-۱۳۱.
۵. برزگر، قدرت الهه. (۱۳۹۳). مدلی برای افشاء مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و ارتباط آن با عملکرد مالی. پایان نامه دکتری حسابداری. دانشگاه علامه طباطبائی تهران.
۶. تابلی، حمیدو مرادزاده، مسلم و کاشی، مسعود و دروهی، زهره (۱۳۹۷). بررسی تأثیر کیفیت افشا و افشای داوطلبانه اطلاعات بر عدم تقارن اطلاعاتی در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های مدیریت عمومی، شماره ۴۲، ۲۰۵-۲۲۸.
۷. حساس یگانه، یحیی و برزگر، قدرت الهه. (۱۳۹۴). مدلی برای افشای مسئولیت اجتماعی و پایداری شرکت‌ها و وضعیت موجود آن در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار ایران. فصلنامه بورس اوراق بهادار، ۲۹، ۹۱-۱۱۰.
۸. دوانی، غلامحسین و معینی، محمدرضا (۱۳۸۶). مقررات افشا و عدم تقارن اطلاعاتی و پیامدهای اجتماعی آن، موسسه حسابرسی دابارایان.
۹. خواجوی، شکراله و علیزاده، وحید (۱۳۹۲). بررسی اثرات سطح افشای داوطلبانه بر عدم تقارن اطلاعاتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۱، شماره ۴۲، ۸۹-۱۱۴.
۱۰. سجادی، حسین و بنایی قدیم، رحیم (۱۳۹۳). سیستم‌ها و شاخص‌های مدیریت عملکرد پایداری. پژوهش حسابداری، ۱۵، ۸۲-۶۹.
۱۱. ستایش، محمد حسین و روستا، منوچهر و علیزاده، وحید (۱۳۹۳). بررسی ارتباط بین افشای داوطلبانه و عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های تجربی حسابداری، دوره ۴، شماره ۱، ۱۵۳-۱۵۸.
۱۲. ستایش، محمد حسین و کاظم نژاد، مصطفی (۱۳۹۱). شناسایی و تبیین عوامل موثر بر کیفیت افشای اطلاعات شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پیشرفت‌های حسابداری، دوره ۴، شماره ۱، ۴۹-۷۹.
۱۳. سرلک، نرگس و محمدی، آمنه. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین ویژگی‌های مالی و غیرمالی شرکت با کیفیت افشای اجباری و اختیاری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۲۸، ۱۸-۳۵.
۱۴. کاشانی پور، محمد و جندقی، غلامرضا و رحمانی، محمد (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی با افشا اطلاعات پایداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های تجربی حسابداری، دوره ۸، شماره ۱۱، ۳۱-۱۱.
۱۵. کمالیان، امین رضا و عبادی، فرح‌دخت و حیدری خورمیزی، بی بی آذر (۱۳۹۴). تأثیر متغیرهای مالی و غیرمالی بر کیفیت افشا در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. چشم انداز مدیریت مالی، شماره ۱۰، ۴۷-۶۸.
۱۶. کمیته تدوین استانداردهای حسابداری. (۱۳۹۷). استانداردهای حسابداری. نشریه شماره ۵۹۰، سازمان حسابرسی.
۱۷. محمودی، محمد و هادیان، سید امین و فلاح عابد، طاهره (۱۳۹۴). تأثیر سطح کیفیت افشای اختیاری معیارهای عملکرد مالی و غیر مالی بر پیش بینی سود. راهبرد مدیریت مالی، دوره ۳، شماره ۱۰۵۳، ۱۲۸-۱۰۵۳.
۱۸. معصومی، سیدرسول، صالح نژاد، سیدحسن و ذبیحی زرین کلایی، علی (۱۳۹۷). شناسایی متغیرهای موثر بر گزارشگری پایداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابرسی، سال ۱۸، شماره ۱، ۱۹۵-۲۲۱.
۱۹. موحدی، آرزو و کاظمی، حسین و صراف، فاطمه (۱۳۹۷). تأثیر کیفیت حسابرسی بر سطح افشای داوطلبانه

اطلاعات در بازار سرمایه، مجله نخبگان علوم و مهندسی، دوره ۳، شماره ۶، ۱-۱۴.

۲۰. نقدی، سجاد و ابراهیمی کردلر، علی. (۱۳۹۵). تأثیر ویژگی‌های شرکت بر میزان افشای اختیاری در گزارشگری سالانه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های حسابداری مالی، ۸(۲)، ۳۵-۳۸.
۲۱. ودیعی، محمدحسین؛ لاری دشت بیاض، عباس و لاری دشت بیاض، محمود. (۱۳۹۱). ارزیابی تأثیر افشای اطلاعات غیرمالی بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران. پژوهشنامه حسابداری و حسابرسی، ۵(۳)، ۲۵-۳۷.

(ب) منابع انگلیسی:

1. Ahmadi, A., and Bouri, A.J.K.E. (2017). The Effect of Audit Quality on the Extent of Voluntary Disclosure: Companies Listed in the Tunisian Stock Exchange. Journal of the Knowledge Economy, Vol 8, Issue 32, pp: 1-15
2. Balakrishnan K., Li, X. and Yang, H. (2012). Mandatory Financial Reporting and Voluntary Disclosure: Evidence from Mandatory IFRS Adoption, the Wharton School University of Pennsylvania.
3. Ball R. (2006). International Financial Reporting Standards (IFRS): Pros and Cons for Investors, Accounting and Business Research, 36, 5-27.
4. Bamber, L. S., Jiang, J. and Wang, I. Y. (2010). What's my style? The influence of top managers on voluntary corporate financial disclosure. The Accounting Review, 85(4), 1131-1162.
5. Barth, M., Landsman, W. and Lang, M. (2007). International accounting standards and accounting quality. Available at: <http://ssrn.com>.
6. Bushman, R.M., Piotroski, J.D., and Smith, A.J. (2004). What Determines Corporate Transparency?, Journal of Accounting Research, 42, 207-252.
7. Dhaliwal, D. S., Li, O. Z., Tsang, A. and Yang, Y. G. (2011). Voluntary non-financial disclosure and cost of equity capital: The initiation of corporate social responsibility reporting. The Accounting Review, 86(1), 59-100.
8. Eccles, R. G., Krzus, M. P., Rogers, J. and Serafeim, G. (2012). The Need for Sector Specific Materiality and Sustainability Reporting Standards. Journal of Applied Corporate Finance, 24(2), 65-71.
9. Fama, E.F. (1980). Agency problem and the theory of the firm. Journal of Political Economy, 82(2), 288-307.
10. Gietzmann, M. and Trombetta, M. (2003). Disclosure interactions: accounting policy choice and voluntary disclosure effects on the cost of raising outside capital. Accounting & Business Research, 33 (3), 187-205.
11. Ho, S. S. M. and Wong, K. S. (2001). A study of the relationship between corporate governance structures and the extent of voluntary disclosure. Journal of International Accounting, Auditing and Taxation, 10(2001), 139-156.
12. Iatridis, G. and Alexakis, P. (2012). Evidence of voluntary accounting disclosures in the Athens Stock Market. Review of Accounting and Finance, 11 (1), 73 - 92.
13. Khan, M., Serafeim, G. and Yoon, A. (2016). Corporate sustainability: First evidence on materiality. The Accounting Review, 91(6), 1697-1724.
14. Li, X. and Yang, H. I. (2016). Mandatory financial reporting and voluntary disclosure: The effect of mandatory IFRS adoption on management forecasts. The Accounting Review, 91(3), 933-953.
15. Lys, T., Naughton, J. and Wang, C. (2015). Signaling through corporate account-

- ability reporting. *Journal of Accounting and Economics*, 60(1), 56–72.
16. Rezaee, Z. and Tuo, L. (2017). Voluntary disclosure of non-financial information and its association with sustainability performance. *Advances in Accounting*, 39, 47-59.
17. Rezaee, Z. and Tuo, L. (2017). Voluntary disclosure of non-financial information and its association with sustainability performance. *Advances in Accounting*.
18. Yang, H. (2012). Capital market consequences of managers' voluntary disclosure styles. *Journal of Accounting and Economics*, 53(1-2), 167-184.
19. Zhang, G. (2001). Private information production, public disclosure, and the cost of capital: Theory and implications. *Contemporary Accounting Research*, 18(3), 363-384.